

Oldřich Uličný

Nakladatelství Karolinum vydalo v roce 2019 výbor z lingvistického díla Jarmily Panevové, profesorky MFF UK v Praze, excelentní bohemistky a slavistky. Výbor nese název *Studie z české morfologie a syntaxe* a podtitul *Vybrané stati*. Svou stálou vědeckou potenci prokazuje autorka i přes vyšší věk průběžně, viz její *Syntax češtiny na základě anotovaného korpusu* v rámci *Mluvnice současné češtiny* 2 z r. 2014 (Panevová 2014).¹ Obdobně jako v *Syntaxi* se i v přítomném výboru jeví Jarmila Panevová jako lingvistka vrostlá do dvojí tradice, za kterou vděčí svým dvěma rozhodujícím učitelům, Vladimíru Šmilauerovi a Petru Sgallovi. Ze Šmilauera si odnesla tzv. klasickou syntax, kterou ovšem její uctívaný tutor přetvořil v metodologii svéráznou a v dobrém slova smyslu induktivistickou, tj. ctící především materiál. Petra Sgalla chtějí někteří vidět vzhledem k jeho funkčnímu generativnímu popisu jako bořítele tradic; není ale bez významu, že začínal jako indoeuropeista a že jeho příklon k deduktivismu v žádném případě není tak rigorózní, jako je tomu např. v případě amerického generativismu v kterékoli fázi a podobě. Tyto „stupně volnosti“ přešly Jarmile Panevové do krve, takže všechny její práce, včetně reedice jejích článků v recenzovaném výboru, přinášejí cenné poznatky i pro negenerativní lingvistické cesty poznání češtiny a slovanských jazyků. Třetím zdrojem poznání lingvistického know-how autorky je pražská škola v období jejího studia a tovaryšských let. Syntaxe, a to i v nových souvislostech s morfologií, se však tehdy její přední představitelé teprve zmocňovali, a tak naše autorka vyrůstala současně s ní. V jednotlivostech proto reaguje především na práce Františka Daneše, z metodologického hlediska je podle našeho názoru možné jí udělit nálepkou funkční strukturalistky. Dodejme, že v úvodu výboru se autorka vyjadřuje i k využití korpusu: korpus bez anotací nemá pro syntaktičku ovšem takovou hodnotu jako pro badatele v jiných jazykových rovinách, takže konstatuje: „I pro korpusovou éru je tedy prioritní hypotéza a intelektuální způsoby jejího ověřování.“ (s. 8).

Výbor z díla prof. Panevové přináší 25 statí ve čtyřech oddílech nazvaných I. Studie z morfologického významosloví (zde studie o honorifikách přesahuje do pragmatiky), II. Obecné otázky syntaxe, III. Otázky valence a IV. Otázky reflexivity, reciprocity, koreference a kontroly; čtvrtý oddíl by se byl mohl (při posunu několika statí do jiných oddílů) dostat pod jednotící název např. *Nadvětná syntax*, protože pojednává o syntaxi textu a o kondenzačních strukturách. Výbor zabírá období od r. 1971 do r. 2017 a vcelku dobře tak ukazuje i autorčin odborný růst ve všech ze čtyř oddílů knihy. Jen by se v posledním oddílu nabízelo články reagující právě na vývoj vlastních názorů (reflexivita, reciprocita) umístit k sobě, byť by se tak chronologičnost narušila. Souvislosti a návaznosti jsou však dobře zachovány názvy článků.

1 Mimochodem, o věku se prý u dam nemluví; myslím si ale, že rovnoprávnost by měla být ve všem, a hlavně: jde o vědu, kde zejména by se muži a ženy měli posuzovat stejně, navíc ženy zde jednoznačně co do výdrže vyhrávají.

Závěrem je možné tuto knihu jen přivítat. Přináší stati důležité pro studenty i doktorandy, a i pro nás kolegy jsou přínosné svou precizností a novostí pohledu. Více než polovina článků je přetištěna z domácích obtížně dohledatelných časopisů a sborníků a zahraničních zdrojů. Kniha sice nemá rejstřík, ale četná resumé to poněkud vyrovnávají. Náročnější je dohledávání významů zkratk, např. s termínem částice u reflexiva *se, si* (s. 156, 181) lze po vydání akademické *Mluvnice češtiny 2* (Komárek–Kořenský–Petr 1986: 175, 228) stěží souhlasit. Děkujeme autorce i nakladatelství!

BIBLIOGRAFIE:

Komárek, M. — Kořenský, J. — Petr, J. (eds.)
(1986): *Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví*. Praha:
Academia.

Panevová, J. a kol. (2014): *Mluvnice současné
češtiny. 2. Syntax češtiny na základě anotovaného
korpusu*. Praha: Karolinum.